

Att. Fødevarerminister Jacob Jensen
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Holbergsgade 6
1057 København K

26. maj 2026

Vedr. udtalelse om udsætning af dyr til naturforvaltning - opfølgning på udtalelse om rewilding

Det Dyreetiske Råd har modtaget en henvendelse fra fødevarerminister Jacob Jensen dateret 4. september 2025 med anmodning om en vurdering af, om udviklingen siden Rådets udtalelse om rewilding fra 2018 giver anledning til en opdatering af Rådets udtalelse. Det Dyreetiske Råd har tidligere udtalt sig om rewilding i Udtalelse om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning (2018)¹ og i Høringssvar om etablering af naturnationalparker (2021)². Baggrunden for henvendelsen er, at de første naturnationalparker blev åbnet i sommeren 2025, og at der her er blevet udsat dyr på baggrund af dispensationer fra Fødevarerstyrelsen vedrørende tilsyn med de pågældende dyr. Det oplyses videre, at siden Rådets tidligere behandling af emnet har rewilding både på det politiske og det faglige plan været genstand for debat vedrørende dyrevelfærd og dyreetik, ligesom rewildingprojekterne har udviklet sig.

Det Dyreetiske Råd har i udtalelsen valgt at drøfte udsætning af dyr til naturforvaltning generelt, ikke kun i naturnationalparker. Rådet bemærker indledningsvis, at udsætning af dyr under hegn til rewilding i den forståelse, at dyrene helt kan overlades til sig selv, ikke er tilladt i Danmark. Rådet anvender i udtalelsen derfor den mere retvisende betegnelse naturforvaltning.

Det Dyreetiske Råds overordnede vurdering er, at der er behov for ændringer og udvikling af de lovmæssige rammer for hold af dyr til naturforvaltning for så vidt muligt at forebygge og håndtere de negative velfærdsmæssige aspekter, der kan opstå. Efter nedenstående sammenfatning af Det Dyreetiske Råds anbefalinger redegør Rådet nærmere for rammerne for drøftelsen af emnet og uddyber sine overvejelser og anbefalinger.

- **Vedr. de lovmæssige rammer**

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at de samme overordnede regler for beskyttelse af dyrs velfærd skal gælde for alle dyrehold, dvs. at dispensationsmuligheden i dyrevelfærdsloven skal fjernes. Rådet anbefaler videre, at regler for hold af dyr til naturforvaltning fastsættes i en bekendtgørelse, suppleret af en vejledning. Rådet understreger, at dette ikke må indebære mulige undtagelser fra dyrevelfærdsloven, og at reglerne skal gælde for alle dyrehold til naturforvaltning.

- **Vedr. forvaltningsplaner**

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at forvaltningsplaner især har fokus på vurderinger af egnethed forud for udsætning af dyr, vurderinger af dyrevelfærd, beredskabsplaner og overvågning af projektet.

- **Vedr. uddannelseskra**

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at der fastsættes regler om uddannelseskra i forhold til dyrevelfærd for personer, der fører tilsyn med dyr i naturforvaltningsprojekter.

- **Vedr. den offentlige debat**

Det Dyreetiske Råd anbefaler ud over ovenstående, at det er afgørende at få de nævnte tiltag formidlet, så der ikke er tvivl om, hvilke regler der gælder.

¹ [Det Dyreetiske Råd: Udtalelse om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning \(2018\)](#).

² [Det Dyreetiske Råd: Høringssvar om etablering af naturnationalparker \(2021\)](#).

Baggrund

Det Dyreetiske Råd udtalte sig første gang om rewilding i sin Udtalelse om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning i 2018³. På det tidspunkt var debatten om rewilding relativt ny i Danmark. Der var stigende interesse for at fremme natur, der i højere grad er selvforvaltende og med en høj grad af biodiversitet, bl.a. ved at sætte større dyr ud i et område, hvor de skal spille den samme rolle i naturen, som man mener, at deres forfædre og andre store planteædere gjorde. Der var dog ikke enighed om, hvilket ansvar mennesker bør have for de udsatte dyr, og Det Dyreetiske Råd ønskede med udtalelsen i 2018 at sætte fokus på dyrevelfærds- og dyreetiske overvejelser i forbindelse med rewilding. Rådet fokuserede dengang på tre hovedemner: dyrevelfærd, forpligtelser over for de udsatte dyr, og konkrete tiltag vedrørende dyr i rewildingprojekter.

I 2021 blev der fremsat et forslag til ændring af dyrevelfærdsloven⁴. I forbindelse med oprettelsen af naturnationalparker var der ønske om at kunne undtage hold af de dyr, der blev udsat i naturnationalparkerne fra regler vedrørende fodring og tilsyn. Af høringsmaterialet⁵ ved høringen forud for fremsættelse af lovforslaget fremgår det, at begrundelsen for dette var, at selv om disse bestemmelser ikke hindrer, at dyr opholder sig udendørs året rundt, så forudsættes det, at der bliver ført tilsyn med dyrene, og at syge eller tilskadekomne dyr bliver behandlet eller aflivet. Det var således også en forudsætning, at der skulle gribes ind, hvis dyrene på grund af fødemangel, parasitproblemer eller andet kommer i for dårligt huld. Hvis dette ikke overholdes, ville der kunne blive tale om uforsvarlig behandling af dyr og en overtrædelse af dyrevelfærdsloven. En dispensation med lempeligere krav om tilsyn blev videre oplyst at kunne begrænse omkostningerne for de statslige lodsejere ved drift af naturnationalparkerne. I forhold til udsætning af heste i naturnationalparker var der samtidig ønske om at kunne dispensere fra visse bestemmelser i loven om hold af heste,⁶ bl.a. i forhold til kravet om dagligt tilsyn.

I sit høringssvar om etablering af naturnationalparker (2021)⁷, drøftede Det Dyreetiske Råd de foreslåede muligheder for dispensation. Rådet fandt som udgangspunkt, at hvis der skal dispenseres fra den beskyttelse, som dyr gives i dyrevelfærdsloven, skal der være vægtige hensyn, som opvejer den risiko for dyrenes velfærd, som en dispensation indebærer. Ved udarbejdelse af udtalelsen om rewilding i 2018 udtrykte medlemmer af Rådet bekymring for udviklingen på dette område i forhold til de udsatte dyrs velfærd. Rådet vurderede, at erfaringer fra udlandet, samt udtalelser fra Det Veterinære Sundhedsråd og erfaringer fra Den Danske Dyrlægeforening understøttede Det Dyreetiske Råds bekymringer om, at denne form for hold af dyr kan resultere i alvorlige dyreværnsproblemer, som god overvågning og rettidig indgriben kunne have forhindret, og Rådet opfordrede til at prioritere hensyn til dyrevelfærd i rewildingprojekter.

Det Dyreetiske Råd lagde i sit høringssvar vægt på, at dyrevelfærdslovens regler ikke hindrer, at der kan udsættes dyr i naturnationalparkerne til ophold året rundt, når blot der

³ [Det Dyreetiske Råd: Udtalelse om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning \(2018\)](#).

⁴ [L 229 Forslag til lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven \(2021\)](#).

⁵ [Høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven \(2021\)](#).

⁶ [LBK nr. 304 af 30/03/2017 Bekendtgørelse af lov om hold af heste](#) (gældende på høringstidspunktet i 2021).

⁷ [Det Dyreetiske Råd: Høringssvar om etablering af naturnationalparker \(2021\)](#).

føres jævnligt tilsyn med dem, og der om nødvendigt gribes ind. Rådet pegede videre på, at der også allerede var mulighed i hesteloven for at give dispensation, hvis der ønskes udsat heste, hvor disse vil kunne tilses jævnligt og ikke dagligt (den mulighed findes dog ikke i dag i reglerne for hold af heste, men er omfattet af dyrevelfærdslovens § 9). Hensyn til udgifter til tilsyn kunne efter Rådets opfattelse ikke opveje hensyn til beskyttelse af dyrevelfærd i disse projekter.

Det Dyreetiske Råd kunne på den baggrund ikke se behovet for at undtage naturnationalparkerne fra kravene i dyrevelfærdsloven, særligt set i lyset af den risiko, som dette indebærer for dyrenes velfærd. Til gengæld fandt Det Dyreetiske Råd, at udviklingen med brug af dyr til rewilding betyder, at der er brug for at stille lovmæssige krav, der mere fokuseret er rettet mod at sikre dyrevelfærden i disse projekter generelt, på samme måde som der findes specifikke regler for hold af bestemte dyrearter. Rådet fremsatte desuden en række anbefalinger til konkrete tiltag.

Det Dyreetiske Råd henviser til udtalelsen om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning og høringsvaret om etablering af naturnationalparker for en uddybning af Rådets tidligere overvejelser og anbefalinger.

I 2021 blev lovforslaget vedtaget, så der for naturnationalparkerne vedkommende blev mulighed for at søge dispensation fra dyrevelfærdslovens bestemmelser om fodring og tilsyn. Dette har siden givet anledning til en del offentlig debat. Der har fra flere sider været rejst bekymringer for, om dyrenes velfærd vil blive tilgodeset i naturnationalparkerne. En bekymring der formodentlig har fået yderligere næring af konkrete sager, hvor udegående dyrs velfærd har været under pres. Således har bl.a. Den Danske Dyrlægeforening⁸ rettet kritik mod dispensationsmulighederne i dyrevelfærdsloven og advaret om, at det kan skabe en farlig gråzone. Der har flere gange været fremsat beslutningsforslag i Folketinget med henblik på at fjerne dispensationsmuligheden igen, senest i februar 2026⁹. Her bortfaldt forslaget dog, da der i foråret 2026 blev udskrevet folketingsvalg.

Formål og afgrænsning

Det Dyreetiske Råd hilser velkomment, at fødevareministeren med sin anmodning til Rådet om en opdatering af Rådets udtalelse fra 2018 sætter fornyet politisk fokus på udsætning af dyr til rewilding og anden form for naturforvaltning. Det Dyreetiske Råd håber med denne udtalelse at styrke opmærksomheden på hensyn til dyrenes velfærd i sådanne projekter og at bidrage til at kvalificere debatten.

Terminologi - fra rewilding til naturforvaltning

Fødevareministeren beder i sin anmodning om en vurdering af, om udviklingen siden Rådets udtalelse i 2018 giver anledning til en opdatering af Rådets udtalelse. Det Dyreetiske Råd vil gerne allerede indledningsvis bemærke, at udviklingen siden 2018 peger på, at ordvalget er af betydning. Fødevareministerens anmodning omtaler specifikt rewilding.

⁸ Den Danske Dyrlægeforening: [Dyrevelfærdsloven skal overholdes](#) (uden år), [Politikpapir vedrørende dyr i naturplejeprojekter \(2023\)](#), og [Dyrevelfærd skal være fundamentet i naturplejeprojekter \(2025\)](#).

⁹ [B 94 Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af undtagelsen for dyrehold i naturnationalparker fra centrale bestemmelser i dyrevelfærdsloven](#).

Denne betegnelse ses også ofte i den offentlige debat, ligesom den blev anvendt af Rådet selv i udtalelsen fra 2018. I 2018 beskrev Rådet rewilding som en måde, hvorpå man kan skabe en mere vild natur, der i højere grad er selvforvaltende og kan udvikle sig uden eller med kun en begrænset indblanding fra mennesker, og som kan rumme en høj grad af biodiversitet. Rådet pegede samtidig på, at begrebet rewilding i den offentlige debat bruges meget forskelligt, både i forhold til hvordan det defineres, og i forhold til hvilken slags naturforvaltning, der i praksis er tale om.

Det Dyreetiske Råd understreger, at selv om nogle idéer fra rewilding (fx at udsætte store græssende dyr) inddrages i naturnationalparker og andre naturforvaltningsprojekter, så er rewilding i den forståelse, hvor naturen udvikler sig helt uden menneskers indblanding, ikke tilladt i Danmark i forhold til forvaltningen af de udsatte dyr, som følge af den beskyttelse som dyrevelfærdsloven giver dyr under hegn. Brugen af betegnelsen rewilding er derfor misvisende i denne sammenhæng. Det Dyreetiske Råd brugte som nævnt selv betegnelsen rewilding i 2018, bl.a. for at fastholde opmærksomheden på, i hvilken retning udviklingen kan gå, men udviklingen siden Rådets udtalelse viser, at denne betegnelse kan bidrage til misforståelser, særligt i forhold til det ansvar som man har for de udsatte dyr.

Det Dyreetiske Råd vil i udtalelsen her forholde sig til det, som reelt er situationen i Danmark, nemlig udsætning af dyr under hegn med henblik på at påvirke og forme landskabet. Rådet har i forlængelse af dette drøftet hvilken betegnelse, som her vil være mest dækkende. Rådet opfatter naturpleje som aktiviteter, der primært har fokus på vedligehold af naturen, mens naturforvaltning også dækker aktiviteter, der indebærer forandringer af naturen. Rådet har derfor valgt at anvende betegnelsen naturforvaltning i titlen på udtalelsen samt under redegørelsen for sine overvejelser og anbefalinger, da Rådet anser dette for en mere retvisende betegnelse for de projekter, der er i Danmark.

Afgrænsning

Det Dyreetiske Råd sætter i denne udtalelse fokus på velfærden for dyr, uanset dyreart, der sættes ud i offentligt ejede såvel som i private indhegnede områder med henblik på naturforvaltning, hvor dyrene skal leve med så lidt menneskelig indblanding som muligt, samt de aktuelle lov- og forvaltningsmæssige tiltag, der er forbundet med udsætningen af dyr i sådanne projekter. Rådet drøfter ikke relaterede begreber og mere principielle emner som fx, hvilken natur der bør fremmes, betragtninger om selve rewildingkonceptet og dets indvirkning på biodiversiteten, principielle etiske syn på dyrevelfærd og forpligtelser over for de udsatte dyr, invasive arter, betydningen af hegn for vilde dyrs færden, betydning af begrænsning i de udsatte dyrs færden, betydning af flokkenes genetiske sammensætning, og betydning af brug af medicinsk behandling mod sygdomme og parasitter hos de udsatte dyr for områdets flora og øvrige fauna (for en del af disse emner henvises til Rådets tidligere udtalelse). Rådet inddrager desuden kun i begrænset omfang rovdyrs potentielle rolle i forhold til de udsatte dyr.

Det Dyreetiske Råd finder de nævnte emner både vigtige og relevante, men Rådet har fundet, at det på nuværende tidspunkt er mere presserende at få drøftet, hvordan dyrevelfærden i aktuelle naturforvaltningsprojekter skal håndteres. Rådet understreger samtidig, at de overvejelser og anbefalinger, der fremsættes i forhold til konkrete lov- og forvaltningsmæssige tiltag, ikke skal anses for udtømmende. Rådet ønsker i stedet med sine anbefalinger i denne udtalelse at bidrage til at sætte rammerne for det videre arbejde.

På tidspunktet for Det Dyreetiske Råds drøftelser er man meget tidligt i processen i forhold til at få erfaringer med de allerede iværksatte lov- og forvaltningsmæssige tiltag, navnlig i forhold til naturnationalparker. Disse tiltag skal evalueres i sommeren 2026 og frem til dette føres tilsyn med dyrene i naturnationalparkerne, som hvis der ikke var givet dispensationer. Rådet har drøftet emnet på baggrund af de planer og erfaringer, der har kunnet fremlægges på nuværende tidspunkt, og Rådet understreger, at det under alle omstændigheder løbende bør evalueres, om de planlagte tiltag er tilstrækkelige. Der kan fx vise sig forhold, der ikke er taget højde for, eller som kræver præcisering eller nye tiltag, eller nogle nu iværksatte tiltag kan vise sig unødvendige. Det Dyreetiske Råd tager således forbehold for, at nogle konsekvenser af de nuværende lov- og forvaltningsmæssige tiltag endnu ikke kendes. Rådet understreger derfor også, at Rådets overvejelser, konklusioner og anbefalinger muligvis kan være anderledes, når evalueringen fremlægges, og der er mere erfaring med effekten af de tiltag, der er planlagt.

Det Dyreetiske Råds arbejde med udtalelsen

Det Dyreetiske Råd har behandlet emnet i perioden november 2025 – maj 2026. I forbindelse med afdækning af emnet har Christian Maric, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, og Anne Hels og Line Ochelka, Naturstyrelsen, deltaget i møder med Det Dyreetiske Råd.

Lovgivning

Der er en del lovgivning, der er relevant ved brug af dyr til naturforvaltning. I Det Dyreetiske Råds udtalelse fra 2018 skitseres en række af de love og bekendtgørelser, som Rådet umiddelbart fandt relevante i forhold til sine drøftelser, og der henvises til udtalelsen for en gennemgang af disse (om end der kan gælde andre regler i dag). Derudover kan der være regler for andre relevante aspekter, fx dyresundhed, andre aspekter af naturforvaltning og miljø.

I denne udtalelse har Rådet valgt alene at skitsere dyrevelfærdsloven og de tilknyttede lovmæssige tiltag og myndigheders rammer, der har direkte betydning for de bekymringer, der siden Rådets udtalelse i 2018 har været rejst i forhold til dyrevelfærden ved udsætning af dyr til naturforvaltning.

Dyrevelfærdsloven¹⁰

Dyrevelfærdslovens formål er at fremme god dyrevelfærd og respekt for dyr som levende og sansende væsener. Lovens formål er desuden at varetage dyreetiske hensyn (§ 1). Loven stiller krav om, at dyr skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe (§ 2), og at den, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer (§ 3). Loven stiller endvidere krav om, at dyr skal tilses mindst en gang om dagen (§ 9, stk. 1), dog gælder, at fritgående dyr på græs el.lign. blot skal tilses jævnlige (§ 9, stk. 2).

¹⁰ [LBK nr. 994 af 30/06/2025 Bekendtgørelse af lov om dyrevelfærd \(dyrevelfærdsloven\).](#)

Dyrevelfærdsloven giver også ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri mulighed for at fastsætte regler for permanent udendørs hold af landbrugsdyr som fx kvæg og heste, herunder eventuelle krav om adgang til skygge, læskur eller lignende, afhængig af de forhold, som naturen giver på arealet (§ 20). Muligheden er benyttet ved fastsættelse af regler for udegående dyr i de artsspecifikke bekendtgørelser for bl.a. kvæg¹¹ og heste¹².

Særligt for dyr, som udsættes i naturnationalparker, gælder, at ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan undtage bestemte dyrehold, der udsættes i en sådan naturnationalpark, og dyrenes afkom, fra bestemmelserne i § 3 og § 9, stk. 1 og 2. Ministeren fastsætter vilkårene for en sådan dispensation, herunder krav til arealets beskaffenhed, hvilke dyr der må udsættes i naturnationalparken, samt krav til tilsyn og regulering af bestanden af de udsatte dyr og deres afkom (§ 20 a).

Muligheden for at få dispensation blev indført i 2021. Det fremgår af lovbemærkningerne til dispensationsmuligheden¹³, at hvis der gives dispensation, skal tilsyn med dyrene leve op til følgende krav:

”Bestanden af de udsatte dyr og dyrenes afkom skal tilses jævnlige med henblik på at sikre, at bestanden klarer sig i det naturlige miljø, hvor de er blevet udsat, og med henblik på at sikre en effektiv sygdomsovervågning m.v. af bestanden. Tilsynsfrekvensen kan variere, da det kan være nødvendigt med et hyppigere tilsyn i perioder med f.eks. hårdt vintervejr, eller når dyrene har fået afkom. Det kan blive relevant at udpege enkelte dyr eller grupper af dyr, som f.eks. drægtige dyr, som bør følges nærmere for at sikre, at de eksempelvis får adgang til tilstrækkelig føde. Tilsynet skal kunne sikre, at dyr, der er syge eller tilskadekomne opdages tids nok til, at de aflives uden unødigt ophold, hvis det vil være uforsvarligt at lade dyret leve uden passende behandling eller pleje. Det forudsættes i den forbindelse, at tilsynet omfatter en vurdering (scoring) af dyrenes huld og adfærd, så sådanne dyr kan behandles eller aflives uden unødigt ophold. Tilsynet skal kunne sikre, at dyrenes velfærd ikke kompromitteres.”

Endelig fremgår det af dyrevelfærdsloven, at ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan fastsætte regler om uddannelseskra v i forhold til dyrevelfæ rd for personer, som er ansvarlige for bestemte former for dyrehold (§ 21).

Hold af udegående dyr

Fødevestyrelsen præsenterer på sin hjemmeside generelle retningslinjer for hold af udegående dyr og uddybende retningslinjer for hold af udegående kvæg, heste og får¹⁴. Retningslinjerne bygger blandt andet på krav i dyrevelfærdsloven og krav i bekendtgørelserne for de nævnte dyrearter. Retningslinjerne omfatter både valg af racer og forhold i relation til hold af udegående dyr om vinteren, om sommeren og i tilfælde af voldsomt vejr. Fødevestyrelsen godkender ikke arealerne til de udegående dyr, men Fødevestyrelsen understreger, at den ansvarlige for dyrene skal overholde de nævnte forhold.

¹¹ [BEK nr. 1317 af 28/11/2024 Bekendtgørelse om dyrevelfærds mæssige mindstekrav til hold af kvæg.](#)

¹² [BEK nr. 1746 af 30/11/2020 Bekendtgørelse om dyrevelfærds mæssige mindstekrav til hold af heste.](#)

¹³ [Forslag til Lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven, fremsat den 29. april 2021.](#)

¹⁴ [Fødevestyrelsen: Udegående dyr.](#)

Naturnationalparker og andre naturforvaltningsprojekter

Naturnationalparker er statsejede indhegnede naturforvaltningsprojekter, hvor der bl.a. udsættes græssende dyr for at skabe en varieret natur og fremme biodiversiteten¹⁵. Udover at være statsejede, adskiller de sig fra andre naturforvaltningsprojekter ved at omfatte større arealer, arealer hvor der ikke må være fx landbrug eller skovdrift, og hvor mennesker ikke på anden måde selv må påvirke naturen. I forhold til udsætning af dyr gælder for både naturnationalparker og andre naturforvaltningsprojekter, at dyrevelfærdsloven skal overholdes, der kan dog som nævnt for naturnationalparkernes vedkommende søges dispensation fra § 3 og § 9. Naturstyrelsen har på nuværende tidspunkt (foråret 2026) søgt om og fået dispensation fra § 9 i to naturnationalparker. Naturstyrelsen har ikke søgt om dispensation fra § 3. Forud for etableringen af naturnationalparker, hvor der er planer om at udsætte større græssende dyr, skal der udarbejdes forvaltningsplaner for hold af dyrene.

Der er foreløbig aftalt oprettelse af 15 naturnationalparker, og der er fremsat forslag om oprettelse af yderligere seks. Andre naturforvaltningsprojekter registreres ikke på samme måde, men en opgørelse fra Aarhus Universitet i 2021¹⁶ kortlagde 85 projekter i Danmark med udsætning af store dyr i helårsgræsningsprojekter, hvor dyrene går på samme areal året rundt, og hvor dyrene som udgangspunkt ikke eller kun delvist tilskudsføres. Forfatterne vurderede, at omfanget af helårsgræsningsprojekter i Danmark med sikkerhed er større end det kortlagte, og de vurderede på baggrund af en tidligere undersøgelse, at antallet er stigende. Der kan ikke søges dispensation fra dyrevelfærdsloven til andre naturforvaltningsprojekter end naturnationalparkerne.

Krav til tilsyn i tilfælde af dispensation fra dyrevelfærdslovens § 9

Fødevestyrelsen har som nævnt givet de første dispensationer fra dyrevelfærdslovens § 9, og der er udarbejdet mere konkrete krav til det tilsyn, der skal være, når der er givet dispensation¹⁷. Der er på tidspunktet for færdiggørelsen af denne udtalelse som nævnt ikke givet dispensation fra kravet i § 3. De to naturnationalparker, som ved udarbejdelsen af denne udtalelse er åbnet, har fået dispensation jf. dyrevelfærdslovens § 9, stk. 1 og 2 i forhold til tilsyn med de dyr, der udsættes. Dispensationen gælder stude og kronhjorte, som på nuværende tidspunkt er de dyr, der er sat ud, samt elge, som påtænkes udsat senere på året. Naturstyrelsen har indtil videre ikke heste i naturnationalparkerne, og der er således ikke givet nogen dispensation vedrørende heste.

Ifølge Fødevestyrelsen omfatter vilkårene for at få en dispensation bl.a. følgende krav:

- Dyrene vil blive tilset mindst fem gange om ugen og mindst hver anden dag. Inden for en 14-dages periode skal dyrene været tilset af mindst to forskellige af Naturstyrelsens uddannede dyrepassere.
- I forbindelse med registreringen af dyrenes tilstand skal der udarbejdes særskilte vurderinger af dyr, der skiller sig ud eller har tabt sig.
- Fødegrundlaget skal vurderes og registreres månedligt i sommerhalvåret og ugentligt i tørke og vinterperioder. Eventuel støttefodring iværksættes og registreres.

¹⁵ [Ministeriet for Grøn Trepert, Naturstyrelsen: Naturnationalparker.](#)

¹⁶ [Fløjgaard, C., Buttenschøn, R.M., Byriel, F.B., Clausen, K.K., Gottlieb, L., Kanstrup, N., Strandberg, B. & Ejrnæs, R. 2021. Biodiversitetseffekter af rewilding. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 124 s. - Videnskabelig rapport nr. 425.](#)

¹⁷ [Fødevestyrelsen: Naturstyrelsen får dispensation fra regler for tilsyn med dyr i naturnationalparker 20-06-2025.](#)

- Dyreholdet tilknyttes en praktiserende dyrlæge, som skal føre månedligt tilsyn med dyr og føderessourcer.
- Naturstyrelsen fører fortegnelse over til- og fraflyttede dyr, herunder døde.
- Naturstyrelsen registrerer formodet dødsårsag, og så vidt muligt laves huldvurdering for alle døde kreaturer.
- Dyrepasseres og dyrlægers dokumentation skal på forlangende forevises til Fødevarestyrelsen.
- Såfremt Naturstyrelsen udsætter flere end 50 kreaturer eller hvis der tilføres kvæg, der kan indgå i avl, skal Fødevarestyrelsen underrettes på forhånd.
- Dispensationen er givet under forudsætning af, at vilkårene blive overholdt, og skal evalueres efter et år iflg. aftale om regeringsgrundlaget fra december 2022

Forud for åbningen af den første naturnationalpark i Fussingø har fødevarerministeren bedt Fødevarestyrelsen om at føre kontrol med dyrene, som om der ikke var givet dispensation, indtil den tidligere omtalte evaluering er gennemført, for at sikre at dyrevelfærden er i orden¹⁸. På den baggrund gennemfører Fødevarestyrelsen indtil videre et månedligt kontrolbesøg, der som udgangspunkt foregår på samme måde som Fødevarestyrelsens øvrige kontrol af udendørs dyrehold. Derudover føres der kontrol med, at vilkårene for dispensationen er opfyldt (som skitseret i punkterne herover). Hvis vilkårene ikke overholdes, har Fødevarestyrelsen mulighed for at trække dispensationen tilbage.

Kontrol

Fødevarestyrelsen skal således føre kontrol med dyrevelfærden hos de udsatte dyr i naturnationalparkerne en gang om måneden i det første år, og derefter skal kontrolbehovet evalueres. Der er udarbejdet artsspecifikke vejledninger til kontrol af dyrehold¹⁹, og disse omfatter også relevante faktorer ved hold af udegående dyr. Der er desuden udarbejdet en særlig tillægs-tjekliste til hold af dyr i naturnationalparker, som hovedsageligt følger de dispensationsvilkår, som naturnationalparkerne drives under. Derudover skal en praktiserende dyrlæge tilse dyrene en gang om måneden.

Naturstyrelsen har udarbejdet detaljerede forvaltningsplaner til at understøtte eget tilsyn med dyrene. Forvaltningsplanerne omfatter bl.a. vurdering af områdets føderessourcer og bæreevne, udvælgelse af dyrearter i forhold til det område, dyrene udsættes i, vurdering af huld tilpasset relevante dyrearter og racer, og dyr som er udegående året rundt, brug af støttefodring, hvis fødegrundlaget i området er utilstrækkeligt, beredskabsplaner for svage, syge eller tilskadekomne dyr, og brug af tekniske hjælpemidler til at overvåge dyrene og områdets beskaffenhed. Naturstyrelsen afholder endvidere kurser for medarbejdere, der skal føre tilsyn med dyrene i naturnationalparkerne. Kurserne omfatter bl.a. overvågning af dyrevelfærd og af fødegrundlaget i området.

¹⁸ <https://fvm.dk/nyheder-og-pressemeldelser/2024/feb/dyr-i-naturnationalparker-skal-behandles-ordentligt>

¹⁹ Fødevarestyrelsen: [Vejledning om velfærdskontrol i kvægbesætninger \(2024\)](#), [Vejledning om velfærdskontrol i hestehold \(2023\)](#), og [Vejledning om velfærdskontrol i besætninger med får og geder \(2024\)](#).

Det Dyreetiske Råds overvejelser og anbefalinger

Det Dyreetiske Råd har modtaget materiale fra Naturstyrelsen om både tilsyn og anden forvaltning af dyreholdet i naturnationalparker og om indholdet af kurser for personale, der skal føre tilsyn med de dyr, der udsættes. Det Dyreetiske Råd anerkender, at der er gjort et grundigt forarbejde med henblik på at sikre dyrevelfærden hos de udsatte dyr. Det Dyreetiske Råd finder, at det er for tidligt på nuværende tidspunkt at vurdere, om de planlagte tiltag er tilstrækkelige og bemærker samtidig, at selv om der er givet dispensation fra dyrevelfærdslovens krav om tilsyn, skal der foreløbig føres tilsyn på samme måde, som hvis der ikke var givet dispensation. Dette kan yderligere gøre det vanskeligt at vurdere ved den planlagte evaluering, om tiltagene og de krav, der følger med en dispensation, er tilstrækkelige.

Det Dyreetiske Råd redegør herunder for sine overvejelser ved udsætning af dyr i naturnationalparker og andre naturforvaltningsprojekter. Rådet går ikke ind i detaljerede drøftelser men sætter fokus på de forhold, som Rådet på baggrund af udviklingen siden Rådets udtalelse i 2018 vurderer er af særlig betydning for dyrenes velfærd. Rådet anerkender, at noget af det, som Rådet adresserer, allerede er en del af Naturstyrelsens planer. Rådets anbefalinger skal her ses som en understregning af forholdenes betydning og betragtes som et supplement. Rådet gennemgår herunder sine overvejelser og anbefalinger i forhold til de lovmæssige rammer, forvaltningsplaner, uddannelseskra v og den offentlige debat.

Lovmæssige rammer

Det Dyreetiske Råd hæfter sig indledningsvis ved dyrevelfærdslovens første to paragraffer. Der sættes her en ramme for menneskers forpligtelser over for dyr – en ramme som også gælder ved udsætning af dyr i naturnationalparker og andre naturforvaltningsprojekter. Lovens formål er at fremme god dyrevelfærd og at varetage dyreetiske hensyn, og Rådet understreger, at dette også gælder, selv om der måtte være andre interesser på spil, fx i forhold til biodiversitet. Når der i dyrevelfærdsloven stilles krav om, at dyr skal beskyttes bedst muligt mod bl.a. smerte, lidelse og væsentlig ulempe, forstår Rådet det som en forpligtelse til at søge at forebygge, at dyrene udsættes for dette, løbende at holde øje med dyrene, og at gribe ind med afhjælpende tiltag, hvis der observeres tegn på, at dyrene oplever smerte, lidelse osv.

Det Dyreetiske Råd har i forlængelse af dette drøftet den nuværende mulighed for at give dispensation fra dyrevelfærdslovens krav om fodring, vanding og tilsyn ved dyrehold i naturnationalparker. Det Dyreetiske Råd har som tidligere nævnt allerede ved høringen over forslaget i 2021 udtalt sig kritisk og kunne ikke se behovet for dispensationen, særligt set i lyset af risikoen for dyrenes velfærd.

Alle Det Dyreetiske Råds nuværende medlemmer tilslutter sig anbefalingen fra 2021 om ikke at give mulighed for dispensationer fra dyrevelfærdslovens krav. Det Dyreetiske Råds medlemmer er således enige om, at de samme overordnede regler for beskyttelse af dyrs velfærd skal gælde, uanset om der er tale om offentligt ejet eller privat dyrehold, og uanset om dyrene holdes helt eller delvist i en stald, eller om de går ude hele året. Efter Rådets opfattelse er der flere grunde til, at muligheden for dispensation fra dyrevelfærdsloven bør fjernes.

For det første mener Det Dyreetiske Råd rent principielt, at hvis de forhold, der giver mulighed for dispensation – som det er tilfældet med naturnationalparkerne – har karakter af en permanent tilstand, bør der i stedet for en dispensationsmulighed fastsættes et mere varigt regelgrundlag, som regulerer den pågældende form for hold af dyr. Ved udsætning af dyr til naturforvaltning under hegn skal det således uddybes og præciseres, hvordan dyrevelfærdslovens krav skal opfyldes ved denne form for dyrehold. Det Dyreetiske Råd finder, at behovet for at præcisere, hvordan dyrevelfærdslovens krav skal tilgodeses, når dyr holdes i naturforvaltningsprojekter, gælder uanset, om der er tale om naturnationalparker eller andre naturforvaltningsprojekter med udsætning af dyr. En sådan uddybning og præcisering kan være i forhold til kravet i dyrevelfærdslovens § 3 om, at dyrene skal huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov. Disse behov kan tilgodeses på en anden måde for dyr, der går ude hele året, end for dyr der holdes i en stald. Det vil være afgørende at sikre, at hvis naturens ressourcer på arealet, hvor dyrene udsættes, ikke kan tilbyde tilstrækkelig føde og vand, samt ly, læ og tørt leje, skal kravene i § 3 tilgodeses ved, at forhold og ressourcer aktivt bliver tilbudt på anden måde.

Dertil kommer, at Det Dyreetiske Råd finder det uklart, hvad der menes med at føre tilsyn med en bestand, jf. lovbemærkningerne til dispensationsmuligheden, i forhold til at føre tilsyn med individer. Rådet ser desuden ingen grund til at skelne mellem dyrearter i tilsynskravene (jf. de tidligere nævnte overvejelser i Rådets høringssvar vedr. etablering af naturnationalparker). Det Dyreetiske Råds fokus er på kvaliteten af tilsynet med dyrene, uanset hvilke dyrearter, der er tale om, hvilken betegnelse, der anvendes, og om de arealer, som dyrene går på, er offentligt- eller privatejet. Det Dyreetiske Råd understreger, at kvaliteten af tilsynet skal sikres, og det skal være tilstrækkeligt til, at afmagrede, syge og tilskadekomne dyr opdages i tide, og at de dyr, der har brug for hjælp, kan findes og ikke skal vente unødigt længe på assistance. Rådet anbefaler, at kravene til kvaliteten af tilsynet præciseres nærmere i den lovmæssige ramme for naturforvaltningsprojekter.

Endelig giver muligheden for dispensation også mulighed for misforståelser om, hvilke regler der gælder for hvilke dyrehold, fx når det kommer til krav om fodring og tilsyn. For Det Dyreetiske Råd understreger den mulige usikkerhed om gældende regler det hensigtsmæssige i, at de samme regler gælder for alle, og at det bør sikres, at alle, der sætter dyr ud i naturforvaltningsprojekter, er bekendt med og lever op til det ansvar, der følger af disse regler.

Samlet set er Det Dyreetiske Råds medlemmer således enige om, at dispensationsmuligheden i dyrevelfærdsloven skal fjernes, og at det skal uddybes og præciseres, hvordan dyrevelfærdslovens krav tilgodeses i naturforvaltningsprojekter. Dette vil kunne gøres i en bekendtgørelse, som specifikt regulerer hold af dyr til naturforvaltning (dvs. der skal skabes en mulighed i dyrevelfærdsloven for at fastsætte regler rettet mod alle dyrehold i naturforvaltningsprojekter, svarende til muligheden i dyrevelfærdslovens § 20, som giver fødevareministeren mulighed for at fastsætte regler for udendørs hold af landbrugsdyr og heste). Sådanne regler kan med fordel suppleres af en vejledning fra Fødevarestyrelsen. Det Dyreetiske Råd peger her på, at der som nævnt allerede findes visse lovmæssige krav og retningslinjer for hold af udegående landbrugsdyr og heste, og at Fødevarestyrelsen allerede har udarbejdet supplerende krav for naturnationalparkerne i forbindelse med dispensationsmuligheden, samt at Naturstyrelsen har udarbejdet vejledninger for dyreholdet i naturnationalparkerne. Der ligger således allerede et stort

forarbejde og en del materiale på området, som må antages at bygge på faglige vurderinger af, hvordan dyr kan holdes dyrevelfærdsmæssigt forsvarligt i naturforvaltningsprojekter, blandt andet i forhold til vurdering af arealets og dyrenes egnethed, hyppighed og kvalitet af tilsyn, samt kvalitet af huldvurderinger og grænser for huldscorer.

Det Dyreetiske Råd foreslår derfor, at der med udgangspunkt i de allerede udarbejdede regler, retningslinjer og vejledninger og med inddragelse af resultaterne fra den kommende evaluering af dyrevelfærd i naturnationalparkerne tages stilling til, hvordan overholdelse af dyrevelfærdslovens overordnede krav bedst kan sikres i naturforvaltningsprojekter. Der bør i den forbindelse samtidig tages stilling til, hvordan en uddybning og præcisering af dyrevelfærdslovens krav bedst formidles og sikres i forhold til dyr, der er udsat i naturforvaltningsprojekter. Det Dyreetiske Råd anbefaler som nævnt en bekendtgørelse suppleret af en vejledning, men Rådet har ikke forholdt sig til, hvilke forhold eller hvilket detailniveau der bedst håndteres i regi af henholdsvis lov, bekendtgørelse og vejledning. Rådet understreger dog igen, at uddybningen og præciseringen af dyrevelfærdslovens krav ikke må indebære mulige undtagelser fra dyrevelfærdsloven, og at reglerne skal gælde for alle dyrehold til naturforvaltning.

Forvaltningsplaner

Det Dyreetiske Råd har drøftet, hvilke forhold en forvaltningsplan skal indeholde. Rådet henviser til sin tidligere udtalelse og høringssvaret om etablering af naturnationalparker for en mere detaljeret gennemgang af krav til forvaltningsplaner som sådan og samspillet mellem de forskellige aspekter. I afsnittet herover har Rådet som led i de lovmæssige rammer redegjort for sine overordnede overvejelser i forhold til at føre tilsyn med dyrene. Herunder vil Rådet fremhæve øvrige forhold, som udgør en særlig risiko for dyrenes velfærd, og som forvaltningsplanerne derfor især skal adressere.

- ***Vurderinger forud for udsætning af dyr***

Det Dyreetiske Råd finder det afgørende, at egnetheden af områdets beskaffenhed vurderes før, der sættes dyr ud. Vurderingen af egnetheden gælder ikke kun, om vegetationen kan forventes at give et kvalitativt og kvantitativt tilstrækkeligt fødegrundlag. Der skal også indgå en vurdering af andre relevante forhold for dyrenes velfærd, fx fugtniveau i jorden, muligheder for tilstrækkelig adgang til ly, læ og tørt leje, og forekomsten af planter, der er giftige for de dyr, der planlægges udsat i området. Der skal desuden foretages en vurdering af, hvilke dyrearter og racer, der passer til området, hvor mange dyr som området forventes at ville kunne bære, og om det vil være mest hensigtsmæssigt at udsætte intakte eller neutraliserede dyr.

- ***Vurderinger af dyrevelfærd***

Der har været eksempler i naturforvaltningsprojekter på, at afmagrede, syge og tilskadekomne dyr enten ikke er opdaget eller ikke har fået hjælp i tide. Forvaltningsplanerne skal understøtte, at dette undgås fremadrettet.

Med hensyn til fødegrundlaget på området er det normalt med en variation af vegetationen hen over året og dermed også en variation af kvaliteten og kvantiteten af det tilgængelige fødegrundlag for dyrene. Det Dyreetiske Råd understreger dog, at det skal sikres, at der til enhver tid er tilstrækkeligt fødegrundlag til de udsatte dyr, både kvalitativt og kvantitativt. Det Dyreetiske Råd lægger samtidig vægt på, at

dyrenes adfærd observeres og minder om, at adfærdsobservationer også handler om flokdynamik og stress, og ikke kun om huldscore og sygdom. Hvis dynamikken i flokken giver anledning til stressede dyr, anbefaler Rådet, at floksammensætningen justeres. Hvis observationer af dyrenes adfærd og huld tyder på, at fødegrundlaget på området ikke i mængde eller kvalitet tilgodeser dyrenes behov, anbefaler Rådet, at der enten iværksættes støttefodring, eller at alle eller nogle af dyrene tages ud af projektet.

Det Dyreetiske Råd har bemærket, at der har været en del diskussion om, hvornår dyrene er i tilstrækkeligt huld. Fra naturens hånd varierer dyr i huld hen over året, og en vis variation bør efter Det Dyreetiske Råds opfattelse også accepteres for dyr i naturforvaltningsprojekter. Huld og andre tegn på dyrenes ernæringsmæssige tilstand skal dog efter Rådets opfattelse året rundt ligge på et niveau, hvor der ikke skabes fagligt velbegrunder tvivl om, hvorvidt dyrevelfærdslovens krav i § 3 overholdes om, at dyr skal fodres under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov. Som tidligere nævnt mener Det Dyreetiske Råd ikke, at det skal være muligt at kunne få dispensation fra dette. Det Dyreetiske Råd mener desuden, at i vurderingen af dyrenes huld og øvrige ernæringsmæssige tilstand skal der også indgå en vurdering af, hvor hurtigt tilstanden i givet fald ændres, dvs. om det er over uger eller måneder. Hvis dyrene taber sig langsomt, er der lidt mere buffer i forhold til at vurdere fx om vegetationen kan følge med, eller om dyrene får bevæget sig til andre og mere føderige dele af området. Hvis dyrene taber sig hurtigt, mener Rådet, at der også skal sættes hurtigt ind med en tilstrækkelig mængde og kvalitet af støttefodring (eller dyr skal som nævnt tages ud af projektet). Det kan samtidig være relevant at se på andre mulige årsager til vægttabet, fx parasitter og sygdom. Rådet minder desuden om, at der om nødvendigt skal føres tilsyn over flere og større dele af området, hvis dyrene opholder sig forskellige steder, og Rådet understøtter videre, at der indgår en række forskellige parametre i vurderingen af dyrenes velfærd.

I forhold til sundhedstilstanden mener Det Dyreetiske Råd, at det både skal vurderes, om bestanden af dyr generelt er sundhedsmæssigt påvirket, og om der blot er tale om enkelte dyr, der er påvirket af sygdom. Rådet anbefaler, at der ved observation af sygdom iværksættes passende tiltag, fx i forhold til enkelte dyr, der kan behandles eller tages ud af bestanden, eller ved at der fx sættes midlertidigt hegn om områder, hvor der er et højt smittetryk, så risikoen for spredning i flokken reduceres.

Endelig understreger Det Dyreetiske Råd, at hvis der er tvivl om, hvorvidt et dyr har behov for at blive tilset af en praktiserende dyrlæge, bør dyrlægen som udgangspunkt tilkaldes.

- *Beredskabsplaner*

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at alle, der udsætter dyr til naturforvaltning, udarbejder en beredskabsplan. Dette skal således ikke kun gælde for udsætning af dyr i nationalparker. Beredskabsplanen skal omfatte klare kriterier for, hvornår der skal gribes ind og hvordan. Det skal også fremgå klart, hvem der kan og skal træffe de nødvendige beslutninger, og hvem der har ansvaret for at iværksætte de nødvendige tiltag. Det skal desuden være klart for personer, der færdes i området, hvem man kan kontakte, hvis man observerer dyr, der har brug for hjælp. Rådet anbefaler endvidere,

at der i relevante områder tages stilling til forekomsten af rovdyr, giftige planter, ekstreme vejrforhold, og andre faktorer som potentielt kan udgøre en risiko for de udsatte dyr. Rådet anerkender, at der her kan være tale om dilemmaer og komplekse problemstillinger, og Rådet finder, at løsninger må bero på faglige vurderinger af de konkrete forhold med inddragelse af relevante erfaringer.

- *Overvågning af projektet*

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at udviklingen i naturforvaltningsprojekter overvåges, og at der sikres dokumentation undervejs. Informationen skal inddrages i en løbende evaluering, så der kan justeres i forvaltningen efter behov. Dyr, der aflives eller findes døde, bør obduceres for at blive klogere på egnetheden af området og valget af udsatte dyr i forhold til at tilgodese dyrenes sundhed og velfærd. I sådanne situationer bør det også evalueres, hvordan kvaliteten af tilsynet kan forbedres.

Det Dyreetiske Råd mener som tidligere nævnt, at der skal gælde de samme regler for alle, der holder dyr i naturforvaltningsprojekter. Anbefalingerne herover gælder derfor alle udsætninger af dyr til naturforvaltning, uanset om det er i naturnationalparker eller på andre arealer, og uanset om det er staten eller private, der har ansvar for dyreholdet. Det Dyreetiske Råd opfordrer til, at Naturstyrelsen stiller sine forvaltningsplaner til rådighed for private dyreholdere og forpagtere af offentligt ejede arealer til at understøtte udarbejdelse af forvaltningsplaner i andre naturforvaltningsprojekter.

Det Dyreetiske Råd vil samtidig gentage sin anbefaling om, at der udarbejdes en samlet oversigt, der uddyber og præciserer de regler, der gælder, når man holder dyr til naturforvaltning, i form af en bekendtgørelse for denne type dyrehold, suppleret af en vejledning fra Fødevarestyrelsen. I den forbindelse kan der muligvis også hentes inspiration fra lande, hvor hold af dyr til dette formål foregår uden væsentlige dyrevelfærdsmæssige udfordringer.

Uddannelseskra

Det Dyreetiske Råd understreger væsentligheden af, at de personer, der fører tilsyn med dyr og arealets egnethed i naturforvaltningsprojekter, har de rette kompetencer. Rådet påpeger, at tilsynet kræver tilstrækkelig uddannelse, opdateret viden og erfaring med observation af den type dyr, der er sat ud, herunder kendskab til både adfærd og huldvurdering for de konkrete dyrearter og racer, som der skal føres tilsyn med, samt kendskab til dyrenes fremtoning når de holdes ude året rundt.

Det Dyreetiske Råd anerkender, at Naturstyrelsen har udarbejdet kurser for personer, der skal føre tilsyn i naturnationalparker. Rådet finder dog, at uddannelseskra

Det Dyreetiske Råd anbefaler videre, at også de dyrlæger, der fører tilsyn med dyr i naturforvaltningsprojekter, opgraderes i forhold til relevant viden, fx om vurdering af både huld og adfærd samt naturlig sæsonvariation på de relevante dyrearter og racer.

Den offentlige debat

Det Dyreetiske Råds medlemmer har fulgt den offentlige debat siden Rådets udtalelse om rewilding kom i 2018. Undersøgelser peger på, at der i befolkningen generelt er opbakning til udsætning af dyr i nationalparker. Der har dog også været rejst mange bekymringer i den offentlige debat, både i forhold til dyrevelfærd og i forhold til potentiel risiko og begrænsninger for borgere, der færdes i nationalparkerne, evt. ledsaget af deres egne dyr. Samtidig har konkrete episoder bidraget til at understøtte de fremsatte bekymringer, og særligt i forhold til dyrevelfærd har tonen i debatten været hård.

Der kan efter Rådets opfattelse være flere årsager til, at debatten er blevet polariseret. For det første synes forskellige holdninger til, hvad der er et godt dyreliv og hvilke forpligtelser mennesker har over for dyr, at spille en væsentlig rolle (læs mere om sådanne forskellige holdninger i Det Dyreetiske Råds notat *Dyreetik, dyrevelfærd og Det Dyreetiske Råd*²⁰). Den velfærds-mæssige risiko, som et udendørs og mere frit liv også indebærer, giver for nogle mennesker anledning til bekymring for, hvordan dyrene vil klare sig.

For det andet vurderer Det Dyreetiske Råd, at muligheden for at give dispensation fra dyrevelfærdsloven formodentlig også har bidraget til misforståelser i den offentlige debat og muligvis også hos private dyreholdere, der i forlængelse af debatten kan have troet sig fri for at skulle overholde dyrevelfærdsloven.

Begge dele understreger væsentligheden af Det Dyreetiske Råds anbefaling om at fjerne dispensationsmulighederne, så der gælder fælles regler for alle, der holder dyr i naturforvaltningsprojekter, samt anbefalingen om at få uddybet og præciseret, hvad der skal til for på forsvarlig vis at holde dyr i naturforvaltningsprojekter.

Det Dyreetiske Råd mener, at der ikke skal være tvivl om, hvilke regler der gælder, hverken for offentligheden eller for dyreholdere. Rådet anser det derfor som væsentligt at få formidlet, hvilke vilkår som dyrene udsættes på. I den forbindelse er det afgørende at få præciseret, at rewilding i den form, hvor dyrene helt kan overlades til sig selv, ikke er tilladt i Danmark, da dyrevelfærdsloven stadig gælder og skal overholdes, når dyr udsættes i naturforvaltningsprojekter.

Det Dyreetiske Råd har også noteret sig, at der er bekymringer om menneskers færden på arealerne. Også dette har desværre i visse tilfælde vist sig at være berettiget. Det Dyreetiske Råd anbefaler, at der opsættes plancher til personer, der færdes på området, med information om, hvordan man bør færdes blandt de udsatte dyr, og hvilke forholdsregler man bør tage, særligt hvis man selv medbringer dyr. Samtidig finder Rådet, at det i visse tilfælde, fx perioder hvor dyr kan være sårbare, vil kunne være hensigtsmæssigt at indføre midlertidige restriktioner for menneskers færdsel, både af hensyn til menneskers sikkerhed og til de udsatte dyrs velfærd.

²⁰ [Det Dyreetiske Råd: Dyreetik, dyrevelfærd og Det Dyreetiske Råd \(2026\)](#).

Afsluttende bemærkninger

Det Dyreetiske Råd er opmærksom på, at livet for de udsatte dyr indebærer en række positive velfærdsmæssige aspekter, fx i form af fri bevægelse og muligheder for at udfolde normal adfærd, men også at livet i naturforvaltningssammenhæng kan indebære nogle velfærdsmæssige udfordringer. Rådet henviser til sin udtalelse om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning fra 2018 for en uddybning af de velfærdsmæssige fordele og ulemper ved denne form for dyrehold.

Det Dyreetiske Råds fokus har i denne udtalelse, jf. fødevareministerens anmodning, været på at vurdere udviklingen siden Rådets tidligere udtalelse. Rådets overordnede vurdering er, at der er behov for ændringer og udvikling af de lovmæssige rammer for hold af dyr til naturforvaltning for så vidt muligt at forebygge og håndtere de negative velfærdsmæssige aspekter, der kan opstå. Rådet har i denne udtalelse fremsat en række anbefalinger til det videre arbejde på området.

Med venlig hilsen,
Bengt Holst, Formand for Det Dyreetiske Råd